VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Lausunto U 51/2017 vp

26.10.2017

Vero-osasto
Ylitarkastaja Upi Talsi

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite: Kirjallinen asiantuntijalausunto; U 51/2017 vp hallintovaliokunnassa 27.10.2017

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä U 51/2017 vp eduskunnalle Euroopan unionin komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden tuonnin valvonta)

Euroopan unionin komissio on antanut ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kulttuuriesineiden tuonnista (COM(2017) 375 final).

Ehdotuksen ensimmäinen lukeminen EU:n neuvoston tulliliittotyöryhmässä saatiin päätökseen 24.10.2017. Ehdotus sai osakseen runsaasti kommentteja ja rakentavaa kritiikkiä. Kompromissiteksti on tavoitteena julkaista ennen seuraavaa tulliliittotyöryhmää, joka järjestetään 8.11.2017.

Asetuksella on tarkoitus pyrkiä estämään laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden tuonti ja varastointi unioniin ja siten estää näillä tavaroilla käytävä laiton kauppa sekä terrorismin rahoittaminen sitä kautta. Tavoitteena on myös edistää kulttuuriperinnön säilymistä alkuperämaassaan ja lisätä Euroopan unionin kansalaisten tietoisuutta kulttuuriperinnöstä. Asetuksen periaatteena on, että vientimaan lainsäädäntö määrittää laittomaksi katsottavan kulttuuriesineen viennin ja kaupan. Laittomasti EU:n ulkopuolisesta maasta vietyä kulttuuriesinettä ei saa tuoda EU:n tullialueelle. Asetuksen liitteessä luetellaan esineet, joita asetus koskisi.

Maahantuojan tulisi esineestä riippuen joko hakea tuontimaasta maahantuonnille lupa tai esittää vakuutus siitä, että vienti on tapahtunut laillisesti. Korkeimman riskin arkeologisille löydöksille, kuten hajotetuille monumenteille, harvinaisille kirjoituksille ja kirjoille esitetään vaatimusta tuontiluvasta, jota haetaan tuontimaan toimivaltaiselta asiantuntijaviranomaiselta. Muille asetusehdotuksen liitteessä luetteluille kulttuuriesineille ehdotetaan vaatimusta maahantuojan allekirjoittamasta määrämuotoisesta vakuutuksesta siitä, että tavarat on viety laillisesti kolmannesta maasta. Vakuutus esitetäisiin saapumisjäsenvaltion tulliviranomaisille. Jos vientimaa on kulttuuriesineiden kauppaa koskevan vuoden 1970 Unescon yleissopimuksen allekirjoittanut valtio, ehdotuksen mukaan tietyin ehdoin riittää, että maahantuoja osoittaa, että vienti oli kyseisen maan lainsäädännön mukainen. Vientimaan ei siis tarvitse välttämättä olla esineen lähdemaa (alkuperämaa).

Nykyisin ei ole olemassa kansallista eikä EU-lainsäädäntöä, joka koskisi kulttuuriesineiden tuontia unionin ulkopuolelta. Poikkeuksena ovat Irakia ja Syyriaa koskevat pakotteet. Kulttuuriesineiden maastaviennin valvontaan on jo olemassa lainsäädäntöä. Ehdotuksen päämääränä on yhteisesti määritellä tuonnissa kyseeseen tulevat kulttuuriesineet ja soveltaa yhtenäisiä menettelyjä maahantuonnin yhteydessä. Lisäksi halutaan varmistaa, että EU:n ostajat noudattavat huolellisuutta ostaessaan kulttuuriesineitä ulkomailta. Samalla

edistetään sidosryhmien aktiivista osallistumista kaupan valvontaan ja laittomuuksien kitkemiseen.

Asetuksen vaikutuksena kansalliseen lainsäädäntöön olisi, että tulisi säätää toimivaltaisesta viranomaisesta, joka myöntäisi asetuksessa tarkoitetut tuontiluvat. Viranomaiselle kyseessä olisi uusi tehtävä. Taloudelliset vaikutukset riippuvat siitä paljonko kyseisiä tehtäviä asetuksen soveltaminen aiheuttaisi. Lisäksi kustannuksia aiheuttaisi EU:n komission tekemät käytännön soveltamisratkaisut liittyen muun muassa hallinnolliseen yhteistyöhön. Komissio on ilmoittanut pyrkivänsä mahdollisimman kustannustehokkaisiin ratkaisuihin.

Komission julkaiseman vaikutustenarvioinnin mukaan toimenpiteistä ei aiheudu merkittäviä henkilöresurssien tarpeita tai toimintakustannuksia jäsenvaltioille ja julkishallinnoille, lukuun ottamatta niiden arkeologisten esineiden ja muistomerkkien osien tuontilupia, joiden tapauksessa jäsenvaltioiden on varmistettava, että niillä on hakemusten käsittelyyn tarvittavaa erityisasiantuntemusta.

Valtioneuvosto katsoo, että jossain määrin kustannuksia syntyisi mahdollisista tietojenvaihtojärjestelmistä ja henkilöstöresurssien järjestelyistä sekä koulutuksesta ja tiedottamisesta. Tuontilupia myöntävälle asiantuntijaviranomaiselle aiheutuisi tuontilupien käsittelyn ohella lisätyötä tuontia koskevien asiakirjojen riittävyyden ja laillisuuden tarkistamisesta sekä esineiden alkuperän ja iän arvioimisessa. Myös tulliviranomaiselle syntyisi uusi tehtävä ja aiheutuisi lisätyötä esineiden ja tietojen vastaavuuden tarkistamisessa. Tullivalvonnassa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin muissakin vastaavissa tapauksissa.

Ehdotetussa muodossa asetus koskee yli 250 v. vanhoja esineitä. Koska esineiden ikä ei näy tuontitilastoissa, on vaikeaa arvioida, paljonko asetusehdotuksen liitteessä lueteltuja esineitä tuotaisiin Suomeen. Oletettavaa myös on, että markkinat Suomessa kyseisille esineille ovat pienet eikä täällä toimi kovinkaan runsaslukuisesti mahdollisia ostajia tai välittäjiä.

Valtioneuvosto tukee asetuksen tavoitteita. Koska kyseessä on uudenlainen valvontamenettely, tulee ehdotuksen yksityiskohtia kuitenkin vielä huolellisesti arvioida, jotta valvonta olisi vaikuttavaa eikä ylimääräistä taakkaa aiheutettaisi hallinnoille tai vilpittömille toimijoille.